

Ωριαίο διαγώνισμα στην Ενότητα 3 Η φιλοσοφία ως προϋπόθεση για την ευδαιμονία

Επίκουρος, Επιστολή στον Μενοικέα, 122

Μήτε νέος **τις** ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρον ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε **γὰρ** ἄωρος οὐδείς ἐστίν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ **λέγων** ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίός ἐστιν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρεῖναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ἦ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν **οὔν** χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρουσίας μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

Ερωτήσεις

1.

- a. Να καταγράψετε τους ρηματικούς τύπους (ὄχι ἀπαρέμφρατα καὶ μετοχές) καὶ να προσέξετε τὴν ἐξέλιξη ὡς πρὸς τὸ πρόσωπο καὶ τὸν ἀριθμὸ, ἀπὸ τὸ γ' ἐνικό, στὴν ἀπρόσωπη σύνταξη καὶ τέλος στὸ α' πληθυντικό.

μελλέτω	γ	εν
κοπιάτω	γ	εν
ἐστίν	γ	εν
ἐστίν	γ	εν
νεάζῃ	γ	εν
ἦ	γ	εν
χρὴ	γ	εν
ἔχομεν	α	πλ
πράττομεν	α	πλ

- b. Να ερμηνεύσετε την επιλογή του συγγραφέα ως προς το ύφος και τη σημασία που αποκτά το κείμενο με την αλλαγή των ρηματικών προσώπων (προσοχή: να πάρετε υπόψη σας ότι πρόκειται για απόσπασμα από επιστολή).

Εναλλακτική διατύπωση: Για ποιον λόγο ο Επίκουρος επιλέγει την εξέλιξη των ρηματικών τύπων ως προς το πρόσωπο και τον αριθμό από το γ' ενικό, στην απρόσωπη σύνταξη και τέλος στο α' πληθυντικό;

Ο συλλογισμός αρχικά διατυπώνεται σε γ' ενικό πρόσωπο (μελλέτω, κοπιάτω, έστιν, έστιν) και στη συνέχεια με απρόσωπο τρόπο επιλέγοντας ρηματικό επίθετο που δηλώνει δεοντική κατάσταση/τροπικότητα (φιλοσοφητέον) και με το ρήμα χρή το οποίο ως προς τον τύπο και τη σημασία του δηλώνει κάτι απρόσωπα αναγκαίο. Στο τέλος του κειμένου ο συλλογισμός αναφέρεται στο σύνολο των προσώπων μέσα στα οποία ο Επίκουρος τοποθετεί και τον εαυτό του επιλέγοντας το α' πληθυντικό. Με τον τρόπο αυτό η απρόσωπη καθολικότητα των επιχειρημάτων αποκτά σημασία για όλα τα πρόσωπα.

2. Με τι μοιάζει αυτός που απορρίπτει τη φιλοσοφία σύμφωνα με τον Επίκουρο; Να διατυπώσετε τη δική σας άποψη για τη γνώμη του Επίκουρου.
Εφόσον ο Επίκουρος συνδέει την φιλοσοφία με την ευδαιμονία, αυτός που απορρίπτει την φιλοσοφία μοιάζει με δυστυχισμένο άνθρωπο με άνθρωπο που δυσκολεύεται να ζήσει μια ζωή με νόημα

3.

- a. γάρ, ὤστε, οὖν: εντοπίστε τον τρόπο που μεταφράζονται οι προηγούμενες λέξεις από τον Γ. Ζωγραφίδη και τον Ν. Σκουτερόπουλο.

	Ζωγραφίδης	Σκουτερόπουλος
γάρ	Γιατί	-
ὤστε	λοιπόν	επομένως
οὖν	συνεπώς	λοιπόν

Για το «ὤστε»: ως συμπερασματικός σύνδεσμος προωθεί τη σκέψη σε μια απρόσωπη κρίση που στηρίζεται στο ρηματικό επίθετο φιλοσοφητέον. Ως παρατακτικός σύνδεσμος στην αρχή της περιόδου συντελεί στην αυτονομία του νοήματος που ταυτόχρονα βασίζεται στις προηγούμενες κρίσεις. Δηλαδή, η υγεία της ψυχής και η ανάγκη της ευδαιμονίας ως χαρακτηριστικού της ζωής μας οδηγούν στην αναγκαιότητα της φιλοσοφίας ανεξάρτητα από την ηλικία κάτι που μπορεί να εξασφαλίσει τα αγαθά της νιότης για όσους μεγάλωσαν και την ωριμότητα της συμπεριφοράς για όσους είναι νέοι.

Το διαγώνισμα αντλεί από την πρόταση για αξιολόγηση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών
στη Γ' Λυκείου του Βασίλη Συμεωνίδη
δημοσιευμένη στο περιοδικό Νέα Παιδεία τ. 172, (σ. 87-104

Ο Ζωγραφίδης για το «οὖν» επιλέγει το «συνεπώς» δείχνοντας καθαρά ότι πρόκειται για συμπέρασμα που απορρέει από τα προηγούμενα.

Ο Σκουτερόπουλος για το «οὖν» προτιμά το «λοιπόν» που επίσης έχει συμπερασματικό και μεταβατικό χαρακτήρα, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και με άλλες σημασίες όπως προτροπή και παρακίνηση

- b. Να κρίνετε τη σκοπιμότητα των μεταφραστικών επιλογών. Ποια σας φαίνεται πιο εύστοχη ως προς τις τρεις λέξεις;
4. Να εντοπίσετε τις μετοχές του κειμένου και να γράψετε τον ίδιο τύπο στον άλλο αριθμό / στους άλλους χρόνους που έχουν μετοχή / στα άλλα δύο γένη (αν θέλουμε να διαφοροποιήσουμε τα ζητούμενα σε ομάδες εξεταζόμενων).

υπάρχων

φιλοσοφῶν

υγιαῖνον

λέγων

λέγοντι

γηράσκων

γεγονότων

μελλόντων

ποιούντα

παρούσης

ἀπούσης

Παράλληλο κείμενο

Μελετήστε το παρακάτω απόσπασμα που έχει τη μορφή επιστολής.

3α) Ποιες εκφραστικές επιλογές δείχνουν ότι πρόκειται για επιστολή; Ποια είναι η διαφορά σε σύγκριση με το απόσπασμα από την επιστολή του Επίκουρου;

3β) Εντοπίστε μία ομοιότητα και μία διαφορά ως προς το περιεχόμενο σε σύγκριση με το απόσπασμα από την επιστολή του Επίκουρου.

Ας γυρίσουμε πίσω στον άνθρωπο, Σοφία. Ο Αριστοτέλης πίστευε ότι η «μορφή» του ανθρώπου περιείχε μια «ψυχή φυτού» και μια «ψυχή ζώου»· τέλος, δε, και μια «ψυχή λογική». Κι αναρωτιέται: Πώς πρέπει να ζει ο άνθρωπος; Τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζει καλά και σωστά;

Μπορώ ν' απαντήσω με δυο λόγια: ο άνθρωπος γίνεται ευτυχισμένος, μόνο όταν καταφέρνει να αξιοποιήσει και να χρησιμοποιήσει όλες του τις ικανότητες και τις δυνατότητες.

Ο Αριστοτέλης πίστευε σε τρεις μορφές ευτυχίας. Η πρώτη μορφή ευτυχίας είναι η ζωή της χαράς και των διασκεδάσεων. Η δεύτερη μορφή ευτυχίας είναι η ζωή του ελεύθερου, υπεύθυνου πολίτη. Και η τρίτη μορφή ευτυχίας είναι η ζωή του ερευνητή και του φιλόσοφου.

~~(Μπορεί να αφαιρεθεί: Ο Αριστοτέλης τονίζει ότι και οι τρεις μορφές αποτελούν ένα σύνολο, που επιτρέπει στον άνθρωπο να ζήσει πραγματικά ευτυχισμένος. Αρνείται καθετί μονόπλευρο. Αν ζούσε σήμερα, θα έλεγε ίσως ότι ένας άνθρωπος που ασκεί και φροντίζει μονάχα το σώμα του, ζει μονόπλευρη κι επομένως λειψή ζωή. Το ίδιο ισχύει και για όποιον ασκεί και φροντίζει μονάχα το πνεύμα του. Και τα δύο άκρα συνεπάγονται λανθασμένο τρόπο ζωής).~~

Jostein Gaarder, Ο Κόσμος της Σοφίας. Αθήνα, 1994, σ. 146